

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

รูปแบบการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “พฤติกรรมการบริโภคอาหารจานด่วน: ศึกษากรณีนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย” เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เพื่อให้ทราบถึง พฤติกรรมการบริโภคอาหารจานด่วนของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ใช้วิธีการเก็บข้อมูลโดยการออกแบบสอบถาม ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

วิธีการในการศึกษาวิจัย

เพื่อให้การศึกษาวิจัยเรื่อง พฤติกรรมการบริโภคอาหารจานด่วน : ศึกษากรณี นิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ครอบคลุม และสามารถตอบคำถามได้ทุกประเด็นคำถาม ผู้วิจัยได้อาศัยวิธีการศึกษาดังต่อไปนี้

1. ศึกษาจากการวิเคราะห์ เอกสาร แนวคิด และ ทฤษฎี ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการศึกษา
2. ศึกษาโดยการออกแบบสอบถามให้นิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นผู้ตอบแบบสอบถาม

ประชากร

ในการศึกษานี้ ประชากร (Population) ที่เป็นเป้าหมายในการวิจัย ได้แก่ นิสิตหลักสูตรปริญญาบัณฑิตภาคการศึกษาต้น ปีการศึกษา 2548 (ระบบทวิภาค) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งมีจำนวน 17,996 คน (ข้อมูล: สำนักทะเบียน และประมวลผล จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ข้อมูล ณ วันที่ 6 มิถุนายน 2548)

กลุ่มตัวอย่าง และขนาดตัวอย่าง

จำนวนคณะในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มี 17 คณะ ได้แก่

1. คณะวิศวกรรมศาสตร์
2. คณะอักษรศาสตร์
3. คณะวิทยาศาสตร์
4. คณะรัฐศาสตร์
5. คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
6. คณะพาณิชยศาสตร์ และการบัญชี
7. คณะครุศาสตร์
8. คณะนิเทศศาสตร์
9. คณะเศรษฐศาสตร์
10. คณะสัตวแพทยศาสตร์
11. คณะเภสัชศาสตร์
12. คณะนิติศาสตร์
13. คณะศิลปกรรมศาสตร์
14. คณะสหเวชศาสตร์
15. คณะจิตวิทยา
16. สำนักวิชาวิทยาศาสตร์การกีฬา
17. โครงการขยายโอกาสอุดมศึกษาแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แต่เนื่องจากจำนวนคณะและจำนวนนิสิตมีเป็นจำนวนมาก ผู้วิจัยจึงไม่สามารถที่จะเก็บข้อมูลประชากรได้ครบถ้วนหมดทุกคณะ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling) โดยการจับสลาก เพื่อให้ได้คณะที่จะเป็นกลุ่มตัวอย่างสำหรับเก็บข้อมูลจำนวน 5 คณะ ได้แก่

1. คณะรัฐศาสตร์
2. คณะนิติศาสตร์
3. คณะครุศาสตร์
4. คณะเศรษฐศาสตร์
5. คณะวิศวกรรมศาสตร์

จำนวนนิติตระดับปริญญาบัณฑิตภาคการศึกษาต้น ปีการศึกษา 2548 (ระบบทวิภาค) ข้อมูล ณ วันที่ 6/6/48

คณะ	จำนวนนิติต ชั้นปีที่1			จำนวนนิติต ชั้นปีที่2			จำนวนนิติต ชั้นปีที่3			จำนวนนิติต ชั้นปีที่4			รวม		
	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม
1. วิศวกรรมฯ	576	134	710	541	142	683	520	142	662	539	140	679	2,176	558	2,734
2. อักษรฯ	35	278	313	31	272	203	27	253	280	16	252	268	109	1,055	1,064
3. วิทยาฯ	324	425	749	240	369	609	215	280	495	221	265	486	1,000	1,339	2,339
4. รัฐศาสตร์	68	189	257	71	156	227	51	167	218	48	164	212	238	676	914
5. สถาปัตย์ฯ	79	114	193	84	101	185	82	81	163	79	77	156	324	373	697
6. พาณิชยฯ	169	423	592	136	441	577	137	421	558	152	414	566	594	1,699	2,293
7. ครุฯ	92	203	295	85	223	308	76	210	286	73	188	261	326	824	1,150
8. นิเทศฯ	34	121	155	27	113	140	27	100	127	26	108	134	114	442	556
9. เศรษฐฯ	75	116	191	61	93	154	61	77	138	54	61	115	251	347	598
10. แพทย์ฯ	120	125	245	109	144	253	81	112	193	104	110	214	414	491	905
11. สัตวฯ	60	107	167	46	88	134	43	73	116	42	64	106	191	332	523
12. ทันตฯ	43	88	131	26	79	105	29	75	104	23	71	94	121	313	434
13. เกษฯ	62	144	206	42	125	267	57	98	155	33	90	123	194	457	651
14. นิติฯ	183	241	424	133	220	353	133	184	317	41	131	172	490	776	1,266

คณะ	จำนวนนิสิต ชั้นปีที่1			จำนวนนิสิต ชั้นปีที่2			จำนวนนิสิต ชั้นปีที่3			จำนวนนิสิต ชั้นปีที่4			รวม		
	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม
15. ศิลปะฯ	31	79	110	25	88	113	28	56	84	23	63	86	107	286	393
16. สหเวชฯ	44	156	200	32	101	133	36	83	119	37	83	120	149	423	572
17.จิตวิทยา	24	46	70	23	39	62	8	36	44	10	15	25	65	136	151
18. กีฬา	87	62	149	74	42	116	63	53	116	69	21	90	293	178	471
19.โครงการ ขยายโอกาสฯ	18	20	38	12	25	37	20	19	39	7	14	21	57	78	135
รวม	2,124	3,071	5,195	1,798	2,861	4,659	1,694	2,520	4,214	1,597	2,331	3,928	7,213	10,783	17,996

จำนวนนิติตระดับปริญญาบัณฑิตภาคการศึกษาด้าน ปีการศึกษา 2548 (ระบบทวิภาค)
 5 คณะ ได้แก่ คณะรัฐศาสตร์ นิติศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ ครุศาสตร์ และวิศวกรรมศาสตร์
 (จากการสุ่มตัวอย่าง โดยวิธีการจับสลาก)
 ข้อมูล ณ วันที่ 6/6/48

คณะ	จำนวนนิติต ชั้นปีที่1			จำนวนนิติต ชั้นปีที่2			จำนวนนิติต ชั้นปีที่3			จำนวนนิติต ชั้นปีที่4			รวม		
	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม
1. รัฐศาสตร์	68	189	257	71	156	227	51	167	218	48	164	212	238	676	914
2. นิติฯ	183	241	424	133	220	353	133	184	317	41	131	172	490	776	1,266
3. เศรษฐฯ	75	116	191	61	93	154	61	77	138	54	61	115	251	347	598
4. ครุฯ	92	203	295	85	223	308	76	210	286	73	188	261	326	824	1,150
5. วิศวกรรมฯ	576	134	710	541	142	683	520	142	662	539	140	679	2,176	558	2,734
รวม	994	883	1,877	891	834	1,725	657	429	1,086	755	684	1,439	3,481	3,181	6,662

สำหรับกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้คำนวณขนาดของกลุ่ม (Sample Size) โดยอาศัยสูตรการคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Yamane (1967, อ้างถึงใน สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2546:127) และกำหนดให้มีความคลาดเคลื่อนของกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 5 (ระดับนัยสำคัญ 0.05)

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

เมื่อ n = แทนขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N = แทนขนาดประชากร

E = แทนความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้

$$n = \frac{6,662}{1 + 6,662 (0.05)^2}$$

$$n = 400$$

ดังนั้น กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ นิสิตหลักสูตรปริญญาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำนวนทั้งสิ้น 400 คน โดยแบ่งเป็นเพศชาย จำนวน 200 คน และเพศหญิง จำนวน 200 คน โดยผู้วิจัย ได้ทำการกำหนดโควตา ของกลุ่มตัวอย่าง กล่าวคือ จากกลุ่มตัวอย่าง จำนวนทั้งสิ้น 400 คน จาก 5 คณะ ผู้วิจัยได้กำหนดโควตา ตาม คณะ เพศ ชั้นปีของนิสิต กล่าวคือ ในแต่ละคณะ จะมีกลุ่มตัวอย่าง คณะละ 80 คน โดยในแต่ละชั้นปีมีกลุ่มตัวอย่างชั้นปีละ 20 คน แบ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนิสิตชาย 10คน และ นิสิตหญิง 10 คน

วิธีการสุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบโควตา (Quota Sampling) มีการสุ่มตัวอย่าง โดยอาศัยการดูสัดส่วนของ จำนวน นิสิต แต่ละคณะ และชั้นปีที่ศึกษา ซึ่งจะกำหนดจำนวนของกลุ่มตัวอย่างและมีการแบ่งเพศให้กับนิสิตหลักสูตรปริญญาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กล่าวคือ เพศชาย จำนวน 200 คน และเพศหญิงจำนวน 200 คน เมื่อรวม นิสิตหลักสูตรปริญญา บัณฑิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด จะได้จำนวนนิสิตเป็นจำนวนทั้งสิ้น 400 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ได้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามขึ้นจากการศึกษาแนวความคิด ทฤษฎี และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งแบบสอบถามประกอบด้วยส่วนต่างๆ ดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นคำถามเพื่อค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบ โดยลักษณะคำถามจะเป็นแบบเลือกตอบ (Check list) และเติมคำในช่องว่าง

ส่วนที่ 2 เป็นคำถามที่ตั้งขึ้นเพื่อวัดความรู้เกี่ยวกับโภชนาการและอาหารจานด่วน โดยลักษณะคำถามจะเป็นแบบเลือกตอบ (Check list) ระหว่าง ถูก กับ ผิด

ส่วนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับทัศนคติเกี่ยวกับอาหารจานด่วน ลักษณะคำถามเป็นแบบประเมินค่า (Rating Scale) โดยแต่ละคำถามจะมีคำตอบให้เลือก 4 ระดับ คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง เพื่อสำรวจระดับทัศนคติเกี่ยวกับอาหารจานด่วนว่า อยู่ในระดับใด

ส่วนที่ 4 เป็นคำถามเกี่ยวกับ ประเภทอาหารจานด่วนที่ชอบรับประทาน ระยะเวลาที่รู้จักและรับประทานอาหารจานด่วน ความถี่ในการรับประทาน ช่วงเวลาที่ไปรับประทาน ค่าอาหาร โดยเฉลี่ยต่อครั้งต่อคน และภาวะเศรษฐกิจในปัจจุบันยังคงรับประทานอาหารจานด่วนหรือไม่ และถ้ายังรับประทานเฉลี่ยเดือนละกี่ครั้ง ลักษณะแบบสอบถามเป็นคำถามปลายเปิดและคำถามปลายปิด

เกณฑ์ในการให้คะแนน

ในส่วนของคำถามเกี่ยวกับทัศนคติต่ออาหารจานด่วน เป็นลักษณะมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยกำหนดการเลือกไว้ 4 ระดับ คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย และ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง การให้คะแนนระดับการวัดในงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดข้อความเรียงเรียง เพื่อวัดระดับความคิดเห็น ซึ่งมีข้อคำถามในเชิงบวกและเชิงลบ โดยให้คะแนนแต่ละระดับความคิดเห็นแตกต่างกันดังนี้

ดังนี้

ข้อความเชิงบวก (Positive) มีเกณฑ์การให้คะแนนแต่ละระดับความคิดเห็น

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ระดับคะแนน	4
เห็นด้วย	ระดับคะแนน	3
ไม่เห็นด้วย	ระดับคะแนน	2
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ระดับคะแนน	1

ข้อความเชิงลบ (Negative) มีเกณฑ์การให้คะแนนแต่ละระดับความคิดเห็น ดังนี้

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ระดับคะแนน	1
เห็นด้วย	ระดับคะแนน	2
ไม่เห็นด้วย	ระดับคะแนน	3
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ระดับคะแนน	4

ดังนั้นแต่ละระดับจะมีคะแนน อันตรภาคชั้น (Class Interval) ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{ค่าพิสัย} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} \\ &= \frac{4 - 1}{2} \\ &= \frac{3}{2} = 1.5 \end{aligned}$$

จากการพิจารณาข้างต้น สามารถนำมากำหนดเป็นเกณฑ์ในการประเมินค่าระดับทัศนคติเกี่ยวกับอาหารจานด่วนของนักศึกษา ดังนี้

กลุ่มที่มีคะแนนเฉลี่ย 1.00 – 2.50 คะแนน บ่งชี้ว่า ระดับทัศนคติต่ำ

กลุ่มที่มีคะแนนเฉลี่ย 2.51 – 4.00 คะแนน บ่งชี้ว่า ระดับทัศนคติสูง

การทดสอบเครื่องมือ

แบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการวิจัย ได้นำมาทำการทดสอบดังนี้

1. ความเที่ยงตรง (Validity) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปปรึกษากับอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญเพื่อทำการตรวจสอบและแก้ไขความเที่ยงตรงของเนื้อหาในแบบสอบถาม
2. ความเชื่อถือได้ (Reliability) ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปทดสอบ (Pretest) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีความคล้ายคลึงและไม่ได้รับเลือกให้เป็นกลุ่มตัวอย่างที่จะทำการศึกษาจริงจำนวน 20 คน จากนั้นได้นำมาทดสอบหาค่าความเชื่อถือได้ของแบบสอบถาม คือ การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ (Correlation) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรว่ามีความสัมพันธ์กันขนาดไหน หากค่า r ที่คำนวณได้มีค่าประมาณ .70 ขึ้นไป ถือว่าเป็นเกณฑ์ที่ยอมรับและสามารถนำแบบสอบถามนั้นไปใช้เป็นเครื่องมือในการวิจัยได้ ซึ่งค่า r ที่คำนวณได้เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวม เอกสาร หนังสือ บทความ แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จาก ห้องสมุด และ เว็บไซต์ ต่างๆ เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการทำวิจัยครั้งนี้ นอกจากนี้ผู้วิจัย ได้เดินทางไปเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยการแจกแบบสอบถามทั้งสิ้น 400 ฉบับ โดยเริ่มต้นแจกแบบสอบถามตั้งแต่วันที่ 16 พฤษภาคม 2548 โดยไปแจกแบบสอบถามให้กับกลุ่มตัวอย่าง ตามจำนวนโควตาในแต่ละคณะที่เป็นตัวแทน จากการใช้วิธีการจับสลาก จำนวน 5 คณะ ได้แก่ คณะรัฐศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ คณะครุศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ และ คณะวิศวกรรมศาสตร์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการแจกแบบสอบถาม ตามลำดับคณะต่างๆ ที่กำหนดไว้ โดยให้ผู้ตอบแบบสอบถาม มีเวลาในการตอบแบบสอบถาม ไม่น้อยกว่า คนละ 30 นาที จากนั้นผู้วิจัยจึงจะเรียกเก็บแบบสอบถามคืนภายในวันที่เก็บรวบรวมข้อมูล จากผู้ตอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยใช้เวลาในการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการแจกแบบสอบถาม ตามคณะต่างๆ เฉลี่ยใช้เวลาในแต่ละคณะประมาณ 1 สัปดาห์ จึงเสร็จสิ้นขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล 5 คณะ ในวันที่ 30 มิถุนายน 2548 จากการแจกแบบสอบถามไปจำนวน 400 ฉบับ ผู้วิจัยได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์จำนวน 317 ฉบับคิดเป็นร้อยละ 79 และไม่สมบูรณ์จำนวน 83 ฉบับคิดเป็นร้อยละ 21 โดยที่ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นผู้บริโภคที่มีสถานะเป็นนิสิต ที่มีประสบการณ์ในการบริโภคอาหารจานด่วนมาแล้วทั้งสิ้น

ต้นฉบับ หน้าขาดหาย